

Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU3

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag med vissa kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen.

Enligt förordningen ska varje medlemsstat inrätta en kontaktpunkt för genomförandet av förordningen. Lagen innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt förordningen och att kontaktpunkten ska ha rätt att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla vissa uppgifter eller handlingar.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 november 2020.

I betänkandet finns 3 reservationer (M, SD).

Behandlade förslag

Proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	6
Inledning.....	6
Granskning av utländska direktinvesteringar	6
Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.....	8
Möjlighet att överklaga kontaktpunktens beslut	13
Kontaktpunktens behov av finansiell och säkerhetspolitisk kompetens.....	14
Reservationer	16
1. Möjlighet att överklaga kontaktpunktens beslut, punkt 2 (SD)	16
2. Kontaktpunktens behov av finansiell kompetens, punkt 3 (M, SD)	16
3. Kontaktpunktens behov av säkerhetspolitisk kompetens, punkt 4 (SD)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Propositionen	19
Följdmotionerna	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20
<i>Bilaga 3</i>	
Försvarsutskottets protokollsutdrag	21
<i>Bilaga 4</i>	
Näringsutskottets yttrande 2020/21:NU1y.....	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2019/20:193.

2. Möjlighet att överklaga kontaktpunktens beslut

Riksdagen avslår motion

2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 1 (SD)

3. Kontaktpunktens behov av finansiell kompetens

Riksdagen avslår motion

2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. (M).

Reservation 2 (M, SD)

4. Kontaktpunktens behov av säkerhetspolitisk kompetens

Riksdagen avslår motion

2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 3 (SD)

Stockholm den 24 september 2020

På utrikesutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Hans Wallmark (M), Olle Thorell (S), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Pyry Niemi (S), Kerstin Lundgren (C), Håkan Svenneling (V), Margareta Cederfelt (M), Björn Söder (SD), Lars Adaktusson (KD), Janine Alm Ericson (MP), Magnus Ek (C), Diana Laitinen Carlsson (S), Jamal El-Haj (S), Joar Forssell (L) och Mats Nordberg (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet.

Med anledning av propositionen har två följdmotioner med sammanlagt tre yrkanden väckts. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Utrikesutskottet har gett Försvarsutskottet och Näringsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och följdmotionerna inom deras respektive beredningsområden. Försvarsutskottet har yttrat sig i form av ett protokollsutdrag som återfinns i bilaga 3. Yttrandet från näringsutskottet finns i bilaga 4.

En föredragning i ärendet hölls för utskottet av inrikesminister Mikael Damberg den 15 september 2020.

Bakgrund

Den 19 mars 2019 antogs Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen, här kallad förordningen. Förordningen ska börja tillämpas den 11 oktober 2020. Under förhandlingarna om förordningen har en faktapromemoria upprättats och överlämnats till riksdagen (2017/18:FPM9).

Regeringen beslutade i augusti 2019 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas (dir. 2019:50). Utredaren ska bland annat föreslå vilka utländska direktinvesteringar som ska omfattas av regler om granskning, under vilka förutsättningar utländska direktinvesteringar ska kunna hindras och vilken befintlig myndighet som ska ansvara för granskningen av investeringarna. I uppdraget ingick också att i ett delbetänkande föreslå de anpassningar som är nödvändiga för att förordningen ska kunna tillämpas i Sverige.

Utredningen, som tog namnet Direktinvesteringsutredningen (Ju 2019:06), överlämnade den 6 mars 2020 delbetänkandet Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (SOU 2020:11). I delbetänkandet föreslås att det ska införas en ny lag som bland annat innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt förordningen och att kontaktpunkten ska få vissa specifika befogenheter. I delbetänkandet föreslås även att Inspektionen för strategiska produkter, ISP, ska vara Sveriges kontaktpunkt enligt förordningen.

Regeringen gav 4 juni 2020 gett ISP i uppdrag att bl.a. vara Sveriges kontaktpunkt (Ju2020/02166/L4).

Utskottet föreslog i juni 2020 med stöd av sin initiativrätt i 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska direktinvesteringar. Riksdagen beslutade den 16 juni i enlighet med utskottets förslag (bet. 2019/20:UU18, rskr. 2019/20:332)

Regeringen beslutade den 4 juni 2020 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådet hade inga invändningar mot förslaget. I förhållande till lagrådsremissen föreslås ett något tidigare ikraftträdandedatum. Denna ändring är författningsteknisk och i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över det förslaget.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag med vissa kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen.

Enligt förordningen ska varje medlemsstat inrätta en kontaktpunkt för genomförandet av förordningen. Lagen innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt förordningen och att kontaktpunkten ska ha rätt att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla vissa uppgifter eller handlingar.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2020.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med en övergripande diskussion om granskning av utländska direktinvesteringar i svenska företag. Därefter behandlas regeringens lagförslag. Slutligen behandlas motioner som samtliga innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen som anknyter till propositionens innehåll.

Granskning av utländska direktinvesteringar

Bakgrund

Utskottet konstaterade i betänkande 2019/20:UU18 att det allvarliga ekonomiska läget till följd av coronapandemin kan göra att svenska företag och immateriella tillgångar värderas lågt, vilket kan medföra att intresset för utländska direktinvesteringar ökar.

Mot den bakgrunden bedömde utskottet att det är nödvändigt att snarast möjliggöra granskning av utländska uppköp och strategiska förvärv av bolag med säte i Sverige vars verksamhet eller teknologi har betydelse för säkerheten eller den allmänna ordningen. Utskottet föreslog därför med stöd av sin initiativrätt i 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska direktinvesteringar. Riksdagen beslutade den 16 juni i enlighet med utskottets förslag (rskr 2019/20:332).

Regeringen uppmanades i tillkännagivandet att snarast genomföra åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska investeringar inom skyddsvärda områden, däribland att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i säkerhetsskyddslagen vad gäller överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet. Regeringen skulle också skyndsamt utse den myndighet som ska vara kontaktpunkt enligt förordningen om utländska direktinvesteringar (2019/452).

Försvarsutskottets yttrande i form av protokollsutdrag

Försvarsutskottet konstaterar att regeringens förslag om en kontaktpunkt enligt förordningen utgör ett led i arbetet med att ta fram ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringens förslag omfattar emellertid inte ett införande av ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar. Försvarsutskottet påminner i övrigt om det som utskottet anförde i yttrandet till utrikesutskottet den 14 maj 2020 (yttr. 2019/20:FöU9y).

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet påminner om den stora betydelse utländska investeringar har för svensk ekonomi och sysselsättning, vilket näringsutskottet tidigare framhållit och redogjort för i ett yttrande till utrikesutskottet (ytr. 2019/20:NU9y). Utländska direktinvesteringar tillför inte bara kapital utan även kunskap och kompetenser samt nya marknader till svenskt näringsliv och har även betydelse för svensk export. Sverige är ett litet handelsberoende land som konkurrerar i en global ekonomi och det är viktigt att Sverige även i framtiden förblir attraktivt för utländska investeringar. Det finns vidare sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna.

Även om grundinställningen enligt utskottets uppfattning måste vara att utländska investeringar är något bra finns det behov av att kunna stoppa investeringar som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet eller den allmänna ordningen. Det är således av vikt att Sverige så snart som möjligt får på plats ett nationellt granskningssystem. Näringsutskottet ser fram emot att ta del av Direktinvesteringsutredningens slutbetänkande och noterar även att regeringen inom kort avser att överlämna en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet.

Näringsutskottet vill påminna om vikten av att alla åtgärder som vidtas i fråga om granskningar av utländska direktinvesteringar är väl avvägda. Det behöver finnas en bra balans mellan att säkra svenska intressen och att se till att Sverige fortfarande är ett attraktivt land för utländska investerare genom att inte införa åtgärder som innebär för stora hinder för investeringar.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det ovannämnda tillkännagivandet till regeringen välkomnar utrikesutskottet att regeringen i juni 2020 utsåg Inspektionen för strategiska produkter, ISP till kontaktpunkt för förordningen. Den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar är också ett viktigt steg för att möjliggöra granskning av utländska direktinvesteringar av bolag med säte i Sverige.

Utskottet noterar även att regeringen i augusti beslutade en lagrådsremiss med förslag till kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (2018:585) för att stärka skyddet för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet. Av regeringens propositionsförteckning för riksmötet 2020/21 framgår att regeringen avser att överlämna en proposition i ärendet den 29 september 2020.

Det framgick av inrikesminister Mikael Damberg's föredragning för utskottet att Direktinvesteringsutredningen ska lämna sitt slutbetänkande i november 2021. Han underströk att frågorna är komplicerade, men att utredningen arbetar skyndsamt med ambitionen att slutföra sitt uppdrag så snart som möjligt.

Utskottet noterar det arbete som pågår inom Regeringskansliet och delar uppfattningen att utformandet av ett komplett system för granskning av direktinvesteringar är en komplicerad fråga som kräver noggranna överväganden. Samtidigt vill utskottet understryka att arbetet är tidskritiskt och måste genomföras skyndsamt.

Utskottet noterar att regeringen, i likhet med Direktinvesteringsutredningen, anser att kontaktpunktens behov av information från andra myndigheter kan tillgodoses inom ramen för myndigheternas samarbetskyldighet och med stöd av generalklausulen. Utskottet noterar dock att utredningen också framhåller att frågan om andra myndigheters skyldighet att lämna uppgifter till kontaktpunkten kan behöva övervägas ytterligare inom ramen för behandlingen av förslaget om utformningen av ett svenskt granskningssystem. Utskottet utgår från att regeringen fortsätter att överväga om ytterligare åtgärder behöver vidtas för att underlätta samarbete mellan olika myndigheter i denna fråga.

Utskottet behandlade i sitt utskottsinitiativ (bet. 2019/20:UU18) också frågan om att granska utländska direktinvesteringar i svenska mediaföretag. Utskottet vill återigen påtala vikten av att säkerställa möjligheten till fria och oberoende medier i hela Sverige. Statsrådet Damberg underströk i sin presentation för utskottet att Direktinvesteringsutredningens uppdrag går ut på att, utifrån bl.a. bestämmelserna i EU-förordningen om direktinvesteringar, lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas. I EU-förordningen ges ett antal exempel på områden där utländska investeringar anses kunna få effekter på säkerhet och allmän ordning. Ett av dessa är mediernas frihet och mångfald.

Därutöver vill utskottet understryka vikten av att även bevaka att mark och byggnader för totalförsvarets intressen inte påverkas negativt av en eventuell utländsk direktinvestering eftersom detta rör ett nationellt säkerhetsintresse.

Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.

Propositionen

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen

Regeringen anför att näringslivet har blivit allt mer internationaliserat. Svenska företag investerar i företag utomlands och utländska företag

investerar i företag i Sverige. Internationaliseringen har många positiva effekter. Internationell handel och investeringar bidrar bl.a. till en högre tillväxt och sysselsättning. Internationaliseringen kan dock även få negativa konsekvenser. Om ett företag som är verksamt i en bransch som är av betydelse för nationella säkerhetsintressen köps av ett utländskt företag, finns en risk att värdefull teknologi eller information därigenom kommer att kontrolleras av en främmande stat på ett icke önskvärt sätt. Flera länder har regleringar som på olika sätt begränsar utländska aktörers möjligheter att investera i nationella företag när en sådan investering har säkerhetspolitiska implikationer. Förordningen har tagits fram för att skapa ett gemensamt regelverk för att granska och i vissa fall hindra utländska direktinvesteringar.

Syftet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen (härefter kallad förordningen) är, förutom att skapa ett rättsligt ramverk för medlemsstaternas granskning av utländska direktinvesteringar i unionen med hänsyn till säkerheten eller den allmänna ordningen, att fastställa en struktur för samarbete mellan medlemsstaterna respektive mellan medlemsstaterna och kommissionen när det gäller utländska direktinvesteringar i unionen som sannolikt kan påverka säkerheten eller den allmänna ordningen.

Begreppet direktinvestering definieras i förordningen som en investering av vilket slag som helst som görs av en utländsk investerare för att etablera eller upprätthålla varaktiga och direkta förbindelser mellan den utländska investeraren och den företagare för vilken eller det företag för vilket kapitalet görs tillgängligt för bedrivande av en ekonomisk verksamhet i en medlemsstat, inbegripet investeringar som möjliggör ett faktiskt deltagande i ledningen eller kontrollen av ett företag som bedriver en ekonomisk verksamhet. Begreppet utländsk investerare avser en fysisk person i ett tredjeland eller ett företag som bildats eller på annat sätt organiserats enligt lagstiftningen i ett tredjeland, som avser att göra eller har gjort en utländsk direktinvestering.

Medlemsstaterna blir genom förordningen inte skyldiga att införa nationella granskningssystem.

Förordningen kringskar inte heller medlemsstaternas rätt att själva besluta om vilka utländska direktinvesteringar man tillåter på sitt territorium. Genom Förordningens bestämmelser om granskningssystem klargörs dock rättsläget när det gäller medlemsstaternas rätt att införa, upprätthålla och ändra nationella granskningssystem, bl.a. genom fastställandet av vissa minimikrav. Det fastslås bl.a. att medlemsstaterna får behålla, ändra eller anta system för granskning av utländska direktinvesteringar på sitt territorium med hänsyn till säkerhet eller allmän ordning och att sådana system ska vara transparenta, icke-diskriminerande mellan olika tredjeländer och möjliggöra beaktande av de synpunkter från andra medlemsstater som ges inom ramen för samarbetsstrukturen. Det anges också vissa faktorer som medlemsstaterna och kommissionen får beakta vid fastställandet av huruvida en utländsk direktinvestering sannolikt kan inverka på säkerheten eller den allmänna

ordningen, till exempel direktinvesteringens potentiella effekter på kritisk infrastruktur och tillgång på kritiska insatsvaror, däribland energi och råvaror. Medlemsstaterna ska vidare enligt förordningen årligen lämna en rapport till kommissionen med bl.a. aggregerade uppgifter om utländska direktinvesteringar som gjorts på deras territorium föregående år.

Förordningen innehåller ett antal bestämmelser om en samarbetsstruktur för utländska direktinvesteringar i unionen. Bestämmelserna syftar till att göra det möjligt för medlemsstaterna och i vissa fall kommissionen att samarbeta och bistå varandra när en utländsk direktinvestering skulle kunna inverka på säkerheten eller den allmänna ordningen i en eller flera medlemsstater. Genom strukturen får medlemsstaterna bl.a. rätt att lämna synpunkter till den medlemsstat där en sådan investering planeras eller har fullbordats, oberoende av om den medlemsstaten har ett granskningssystem eller om investeringen är föremål för granskning. Genom samarbetsstrukturen ges också kommissionen möjlighet att avge yttranden till den medlemsstat där investeringen planeras eller har fullbordats. Samarbetet enligt bestämmelserna i fråga ska ske via kontaktpunkter som medlemsstaterna och kommissionen åläggs att inrätta.

Förordningen innehåller också bestämmelser om utländska direktinvesteringar som inverkar på s.k. projekt eller program av unions-intresse, vilka listas i en bilaga till förordningen. Bestämmelserna anknuter till regleringen av samarbetsstrukturen och föreskriver bl.a. att kommissionen, om den med hänsyn till säkerheten eller den allmänna ordningen anser att en utländsk direktinvestering sannolikt kan inverka på projekt eller program av unionsintresse, får avge ett yttrande riktat till den medlemsstat där den utländska direktinvesteringen planeras eller har fullbordats.

En central fråga är vilka uppgifter som medlemsstaterna ska utbyta inom ramen för samarbetsstrukturen. De uppgifter som medlemsstaterna i vissa fall är skyldiga att tillhandahålla respektive har rätt att begära innefattar bl.a. uppgift om ägarstruktur för den utländska investeraren och det berörda företaget, samt uppgift om vilken affärsverksamhet de bedriver. Det föreskrivs också att uppgifterna i fråga ska tillhandahållas utan onödigt dröjsmål och att medlemsstaterna också ska sträva efter att utan onödigt dröjsmål tillhandahålla begärande medlemsstater och kommissionen eventuella kompletterande uppgifter. Den medlemsstat där den utländska direktinvesteringen kommer att göras eller har gjorts, får begära de aktuella uppgifterna från den utländska investeraren eller det berörda företaget.

Eftersom utbytet av information inom samarbetsstrukturen kan omfatta känsliga uppgifter föreskrivs att uppgifter som mottas till följd av tillämpningen av förordningen ska användas enbart för det ändamål för vilket de begärts och att medlemsstaterna och kommissionen ska säkerställa skyddet av konfidentiella uppgifter som tas emot vid tillämpningen av förordningen i enlighet med unionsrätten och respektive nationell rätt.

I förordningen finns också bestämmelser om bl.a. samarbete med ansvariga myndigheter i tredjeländer, behandling av personuppgifter och ikraftträdande.

Regeringens lagförslag

Den svenska kontaktpunkten

Enligt artikel 11.1 i förordningen ska varje medlemsstat och kommissionen inrätta en kontaktpunkt för genomförandet av förordningen. Kontaktpunkten ska involveras i alla frågor som rör genomförandet. Av skäl till förordningen framgår att kontaktpunkten bör ha en lämplig placering inom medlemsstatens förvaltning och ha den kvalificerade personal och de befogenheter som krävs för att kontaktpunkten ska kunna fullgöra sina uppgifter inom ramen för samarbetsstrukturen och för att säkerställa att konfidentiella uppgifter hanteras på ett korrekt sätt.

Regeringen har gett Inspektionen för strategiska produkter, ISP, i uppdrag att bl.a. vara Sveriges kontaktpunkt enligt förordningen (Ju2020/02166/L4). Eftersom den nya lagen med kompletterande bestämmelser till förordningen föreslås innehålla bestämmelser om befogenheter för kontaktpunkten bör lagen lämpligen även innehålla en bestämmelse om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt förordningen. Det närmare utpekandet av ISP, eller den myndighet som regeringen annars kan komma att bestämma, får sedan göras även i den förordning som tillhör lagen.

Uppgiftsskyldighet

Kontaktpunkten ska kunna förelägga den utländska investeraren eller det berörda företaget att tillhandahålla de uppgifter eller handlingar som behövs för att kontaktpunkten ska få tillgång till aktuella uppgifter.

Ett beslut om sådant föreläggande ska få förenas med vite och kontaktpunkten ska också få bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart.

Som framgår av propositionen ska kontaktpunkten vara mottagare av uppgifter som medlemsstaten har rätt att begära enligt artikel 9.4 i förordningen. För att kontaktpunkten på ett effektivt sätt ska få tillgång till uppgifterna bör den kunna meddela verkställighetsföreskrifter om de närmare formerna för hur uppgifterna ska lämnas. Verkställighetsföreskrifter får inte tillföra något väsentligt nytt i sak eller innebära att enskilda åläggs ytterligare skyldigheter, utan ska bara tillföra vad som behövs för att lagen ska kunna tillämpas i praktiken.

Föreskrifter om verkställighet av lag får meddelas av regeringen enligt 8 kap. 7 § första stycket 1 regeringsformen. För att kontaktpunkten ska kunna meddela verkställighetsföreskrifter måste ett bemyndigande om detta införas i en förordning. I syfte att klargöra att regleringen i förordningen och lagen inte är uttömmande bör det i lagen införas en paragraf som upplyser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om verkställighet av lagen.

Överklagande

Ett beslut om föreläggande som fattas av en myndighet är ett förvaltningsbeslut. Utgångspunkten är att sådana beslut överklagas till förvaltnings-

domstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten, se 40 § förvaltningslagen. Det finns inte anledning att avvika från denna ordning när det gäller förelägganden som beslutats av kontaktpunkten. I likhet med utredningen anser regeringen att ett beslut om föreläggande avseende de uppgifter som kontaktpunkten behöver för att uppfylla sin uppgiftsskyldighet enligt förordningen alltså bör kunna överklagas till förvaltningsdomstol och prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten. Inte heller formerna för överklagande av kontaktpunktens beslut, t.ex. vilken överklagandefrist som ska gälla, bör avvika från förvaltningslagens bestämmelser. När det gäller partsställningen bör, i enlighet med 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291), kontaktpunkten vara motpart i domstolen. Det finns sammantaget inte anledning att införa nya bestämmelser i dessa avseenden.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förordningen om utländska direktinvesteringar ska tillämpas fr.o.m. den 11 oktober 2020. Den föreslagna nya lagen bör träda i kraft så snart som möjligt. Mot denna bakgrund bör lagändringarna träda i kraft den 1 november 2020.

Skyldigheten för utländska investerare och berörda företag att lämna uppgifter följer direkt av förordningen (se artikel 9.4). Förslagen i lagen innebär endast att kontaktpunkten ges möjlighet att se till att den utländska investeraren eller det berörda företaget fullgör den nämnda skyldigheten.

Att förelägganden som meddelas med stöd av den nya lagen kan avse uppgifter som gäller direktinvesteringar som har fullbordats före lagens ikraftträdande innebär enligt regeringens bedömning inte att det behövs några övergångsbestämmelser.

Försvarsutskottets yttrande i form av protokollsutdrag

Försvarsutskottet anser att utrikesutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar med de skäl som anförs i propositionen.

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet konstaterar att förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Förordningen innebär bl.a. en skyldighet att inrätta en nationell kontaktpunkt för att utbyta information om utländska direktinvesteringar oavsett om medlemsstaten har ett system för granskning eller inte. Näringsutskottet har i det tidigare nämnda yttrandet välkomnat EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Det finns ett mervärde i en samarbetsmekanism rörande investeringar som kan ha en negativ inverkan på säkerheten och den allmänna ordningen.

Näringsutskottet har inget att invända mot regeringens förslag till kompletterande bestämmelser och förordar att utrikesutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar.

Utskottets ställningstagande

Utrikesutskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Därmed tillstyrker utskottet att riksdagen bifaller proposition 2019/20:193.

Möjlighet att överklaga kontaktpunktens beslut

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionen.
Jämför reservation 1 (SD).

Propositionen

Regeringens förslag i propositionen beskrivs ovan under rubriken Regeringens lagförslag.

Motionen

Sverigedemokraterna föreslår i kommittémotion 2020/21:2 av Björn Söder m.fl. yrkande 2 att riksdagen tillkännager för regeringen att kontaktpunktens beslut om att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla uppgifter, inte ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Försvarsutskottets yttrande i form av protokollsutdrag

Försvarsutskottet föreslår att motion 2020/21:2 yrkande 2 avstyrks.

Näringsutskottets yttrande

Näringsutskottet noterar att Direktinvesteringsutredningen i sitt slutbetänkande kommer att återkomma till frågor om att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningssystem. Näringsutskottet har i det aktuella lagstiftningsärendet inget att invända mot regeringens bedömning när det gäller möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut. Näringsutskottet förordar därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2020/21:2 (SD) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Utrikesutskottet har inga invändningar mot regeringens bedömning i frågan om möjligheten att överklaga kontaktpunktens förelägganden och avstyrker därmed motion 2020/21:2 yrkande 2. Utskottet konstaterar därutöver, liksom näringsutskottet, att Direktinvesteringsutredningen i sitt slutbetänkande kommer att återkomma till frågor om att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningsystem.

Kontaktpunktens behov av finansiell och säkerhetspolitisk kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna med hänvisning till pågående arbete. Jämför reservation 2 (M, SD) och 3 (SD).

Motionerna

Moderaterna betonar i kommittémotion 2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. vikten av att Inspektionen för strategiska produkter, ISP har tillgång till nödvändig finansiell kompetens i och med myndighetens nya uppdrag gällande utländska direktinvesteringar.

Sverigedemokraterna understryker i kommittémotion 2020/21:2 yrkande 1 av Björn Söder m.fl. vikten av att den myndighet som ska vara kontaktpunkt enligt förordningen har den säkerhetspolitiska kompetens som krävs.

Försvarsutskottets yttrande

Utskottet utgår från att kontaktpunkten får de förutsättningar som behövs för ett effektivt arbete och ser därför inget behov för utrikesutskottet att tillstyrka motionerna 2020/21:25 och 2020/21:2 yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Enligt den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till förordningen ska den myndighet som regeringen bestämmer vara kontaktpunkt enligt förordningen. Det närmare utpekandet av Inspektionen för strategiska produkter (ISP), eller den myndighet som regeringen annars kan komma att bestämma, får sedan göras i den förordning som hör till lagen. Utskottet noterar att regeringen den 4 juni 2020 gav Inspektionen för strategiska produkter, ISP i uppdrag att bl.a. vara Sveriges kontaktpunkt enligt förordningen (Ju2020/02166/L4).

Utskottet vill påminna om att det enligt regeringsformen är regeringen, eller de myndigheter som ligger under regeringen, som beslutar om myndigheternas organisation och fördelning av resurser inom myndigheterna. Utskottet

förutsätter liksom försvarsutskottet att kontaktpunkten, bl.a. via budgetprocess och regleringsbrev, får de förutsättningar som behövs för ett effektivt arbete. Utskottet noterar att i regeringen i budgetpropositionen för 2021 föreslår att ISP:s förvaltningsanslag ökas med 4 miljoner kronor för uppdraget som kontaktpunkt. Utskottet återkommer till denna fråga vid beredningen av budgetens utgiftsområde 5 Internationell samverkan (bet. 2020/21:UU1).

Mot bakgrund av det som anförts här avstyrker utskottet motionerna 2020/21:25 och 2020/21:2 yrkande 1.

Reservationer

1. Möjlighet att överklaga kontaktpunktens beslut, punkt 2 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut om att den utländska investeraren eller det berörda företaget ska tillhandahålla aktuella uppgifter till allmän förvaltningsdomstol riskerar att leda till försvårade och fördröjande konsekvenser. Det är viktigt att kontaktpunkten kan få fram de uppgifter som är nödvändiga för en fullgod kontroll av utländska investeringar. Vi tar de invändningar som kommit från vissa remissinstanser att det kan vara svårt att få tillgång till uppgifter om den utländska direktinvesteringen på stort allvar. Vid en avvägning finner vi dock att behovet att värna Sveriges säkerhet i detta avseende väger tyngre och att det är av stor vikt att det genomförs en noggrann kontroll av de uppgifter som beskrivs i artikel 9.2 i förordningen och att kontrollen inte fördröjs.

2. Kontaktpunktens behov av finansiell kompetens, punkt 3 (M, SD)

av Hans Wallmark (M), Hans Rothenberg (M), Markus Wiechel (SD), Margareta Cederfelt (M), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. (M).

Ställningstagande

Vi har under en längre tid lyft fram behovet av att det införs ett svenskt granskningssystem för utländska direktinvesteringar och att samarbetet inom EU för att kontrollera dessa stärks. Sverige har i dagsläget inget sådant system. Det är därför positivt att regeringen nu agerar och går fram med ett förslag om vissa kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar (prop. 2019/20:193).

Det handlar om att Sverige enligt EU-förordningen ska inrätta en kontaktpunkt som bl.a. ska kunna dela underrättelseinformation om utländska direktinvesteringar med andra medlemsstater. Regeringen föreslår i propositionen att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) ska vara den kontaktpunkten. Vi har själva pekat på att ISP skulle vara en lämplig myndighet för den aktuella uppgiften och välkomnar förslaget.

ISP har redan i dagsläget en stor kompetens när det gäller arbete med frågor som rör säkerhet och försvar genom sitt ansvar som tillståndgivande myndighet när det gäller krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Dock kommer det nya uppdraget att kräva att myndigheten tillförs ytterligare resurser, kompetens och verktyg. Vi skulle därför vilja lyfta fram ett förslag som komplement till det som regeringen redovisar i sin proposition.

I samband med att ISP ska bli kontaktpunkt enligt EU-förordningen har regeringen gett ISP ett uppdrag för att förbereda myndigheten för den nya uppgiften. I uppdraget ingår bl.a. att ISP, Försvarets materielverk (FMV), Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) ska utveckla de former för samverkan som krävs för att ISP ska kunna utföra de arbetsuppgifter som ankommer på en kontaktpunkt i en medlemsstat som inte har inrättat ett granskningssystem och för att förbereda för inrättandet av ett nationellt granskningssystem.

Det är bra att ISP får uppdraget att utveckla samarbetet med relevanta myndigheter. Vi ser dock ett behov av att ISP även måste ha tillgång till en större finansiell kompetens än vad som är fallet idag i och med myndighetens nya uppdrag gällande utländska direktinvesteringar. Vi skulle därför vilja att regeringen tillser att ISP:s förmåga att agera i sin nya roll förstärks i detta avseende för att myndigheten på ett fullödigt sätt ska kunna lösa uppgiften som kontaktpunkt.

3. Kontaktpunktens behov av säkerhetspolitisk kompetens, punkt 4 (SD)

av Markus Wiechel (SD), Björn Söder (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi instämmer i behovet av att noggrant kontrollera utländska direktinvesteringar i Sverige. I bilaga 2 till propositionen beskrivs att myndigheten som ska vara kontaktpunkt enligt förordningen behöver ha tillgång till en god teknisk, ekonomisk, säkerhetspolitisk och juridisk kompetens. Det beskrivs vidare att utredningen som ligger till grund för propositionen (SOU 2020:11) bedömer att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är den mest lämpade myndigheten.

I Riksrevisionens granskning av exportkontrollen av krigsmateriel (RiR 2017:2) där ISP granskas beskrivs att ISP uppgett att det är svårt att rekrytera medarbetare med kompetens inom exportkontrollområdet. Den kompetens som krävs för säkerhetspolitiska bedömningar när det gäller exportkontroll liknar den som krävs för genomförandet av förordningen om utländska direktinvesteringar. I dagsläget ter det sig utifrån Riksrevisionens rapport som att ISP har svårt att rekrytera och behålla denna kompetens. Riksrevisionen beskriver vidare att ISP är beroende av specialistkompetens som finns hos ett fåtal nyckelpersoner. En sådan grupp av nyckelpersoner utgörs av de som besitter militär kompetens och har erfarenhet att arbeta inom Försvarsmakten på strategisk nivå och göra säkerhetspolitiska bedömningar såsom stabsofficerare, tekniska officerare och liknande.

Utifrån dagens säkerhetspolitiska läge när det råder brist på denna typ av specialister är det viktigt att regeringen tillser att myndigheten som utses till kontaktpunkt kan rekrytera och behålla denna kompetens. Det är enligt vår mening inte tillräckligt att detta i huvudsak sköts genom samverkan med andra myndigheter, utan det är av stor vikt att kompetensen finns hos myndigheten själv så att den kan komma till gagn i den dagliga hanteringen och inte endast vid samverkan. Det är också av vikt eftersom frågorna som avhandlas många gånger omfattas av sekretess, vilket försvårar samverkan mellan myndigheter.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar.

Följdmotionerna

2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av säkerhetspolitisk kompetens hos myndigheten som ska vara kontaktpunkt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontaktpunktens beslut inte ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har tillgång till nödvändig finansiell kompetens i och med myndighetens nya uppdrag gällande utländska direktinvesteringar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 av den 19 mars 2019 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen (EU-förordningen).

Kontaktpunkt

2 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt enligt artikel 11.1 i EU-förordningen.

Föreläggande om att tillhandahålla uppgifter eller handlingar

3 § Om det behövs för att kontaktpunkten ska få tillgång till uppgifterna i artikel 9.2 i EU-förordningen, får kontaktpunkten förelägga den utländska investeraren eller det berörda företaget att tillhandahålla uppgifter eller handlingar.

Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

4 § Kontaktpunkten får bestämma att ett beslut om föreläggande enligt 3 § ska gälla omedelbart.

Föreskrifter om verkställighet

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställighet av denna lag.

Överklagande

6 § Kontaktpunktens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2020.

BILAGA 3

Försvarsutskottets protokollsutdrag

FÖRSVARsutskottet

PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2020/21:2

DATUM 2020-09-17
 TID 10.00–10.20
 NÄRVARANDE Se bilaga 1

§ 2 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Utskottet fortsatte behandlingen av fråga om yttrande till utrikesutskottet över proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar och följdmotionerna 2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) och 2020/21:25 av Hans Wallmark m.fl. (M).

Utskottet beslutade att yttra sig genom följande protokollsanteckning.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag om en kontaktpunkt enligt ovan nämnda EU-förordning utgör ett led i arbetet med att ta fram ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar. Regeringens förslag omfattar emellertid inte ett införande av ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar. Utskottet vill erinra om vad utskottet anfört i yttrandet till utrikesutskottet den 14 maj 2020 (2019/20:FöU9y).

Utskottet anser att utrikesutskottet bör tillstyrka regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar med de skäl som anförs i propositionen. Därmed föreslår utskottet att motion 2020/21:2 yrkande 2 avstyrks. Utskottet utgår från att kontaktpunkten får de förutsättningar som behövs för ett effektivt arbete och ser därför inget behov för utrikesutskottet av att tillstyrka övriga yrkanden.

M-ledamöterna anmälde avvikande mening och tillstyrker sin motion. SD-ledamöterna anmälde avvikande mening och tillstyrker sin motion.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

Vid protokollet
 Annika Tuvelid

Rätt utdraget intygar:

Exp. 2020-09-17
 UU

Annika Tuvelid

BILAGA 4

Näringsutskottets yttrande 2020/21:NU1y

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 11 september 2020 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar och följdmotioner. Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar som berör näringsutskottets beredningsområde, vilket bl.a. omfattar handels- och näringspolitik. Utöver propositionen behandlar näringsutskottets yttrande motion 2020/21:2 yrkande 2 av Björn Söder m.fl. (SD).

Näringsutskottet förordar att utrikesutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen en ny lag med vissa kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen. Enligt denna förordning ska varje medlemsstat inrätta en kontaktpunkt för genomförandet av förordningen. Kontaktpunkten ska involveras i alla frågor som rör genomförandet. Den aktuella förordningen förutsätter att vissa nationella bestämmelser införs, bl.a. i fråga om inrättandet av en kontaktpunkt och kontaktpunktens befogenheter gentemot enskilda. Regeringen anser att de kompletterande bestämmelserna som behövs till förordningen bör införas i en ny lag. Lagen bör kompletteras med en förordning.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt, och att kontaktpunkten ska ha rätt att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla vissa uppgifter eller handlingar. Kontaktpunktens beslut om ett föreläggande för en utländsk investerare eller det berörda företaget ska få förenas med vite, och kontaktpunkten ska också få bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart. Kontaktpunktens beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Förordningen ska börja tillämpas den 11 oktober 2020 och regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 november 2020.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 2 förordas att kontaktpunktens beslut inte ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Motionärerna menar att överklagandemöjligheten i fråga om att utländska investerare och berörda företag ska tillhandahålla information riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser för att kunna få fram uppgifter som är nödvändiga för en fullgod kontroll av utländska direktinvesteringar. Motionärerna anför att de tar vissa remissinstansers invändningar om att det kan vara svårt att få tillgång till uppgifter om den utländska direktinvesteraren på stort allvar. Vid en avvägning menar de dock att behovet att värna Sveriges säkerhet i detta avseende väger tyngre och att det är av stor vikt att det genomförs en noggrann kontroll av de uppgifter som beskrivs i artikel 9.2 i förordningen och att kontrollen inte fördröjs.

Vissa kompletterande uppgifter

Bakgrund

Den 19 mars 2019 antogs EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Förordningen har tagits fram för att skapa ett gemensamt regelverk för att granska och i vissa fall hindra utländska direktinvesteringar. Syftet är vidare att fastställa en struktur för samarbete mellan medlemsstaterna respektive mellan medlemsstaterna och kommissionen i fråga om utländska direktinvesteringar i unionen som sannolikt kan påverka säkerhet eller allmän ordning. Förordningen innehåller ett antal bestämmelser om en samarbetsstruktur i fråga om utländska direktinvesteringar i unionen. Bestämmelserna syftar till att göra det möjligt för medlemsstaterna och i vissa fall kommissionen att samarbeta och bistå varandra när en utländsk direktinvestering skulle kunna inverka på säkerhet eller allmän ordning i en eller flera medlemsstater.

Medlemsländerna blir genom förordningen inte skyldiga att införa nationella granskningsystem. Förordningen kringskär inte heller medlemsstaternas rätt att själva besluta om vilka utländska direktinvesteringar man tillåter på sitt territorium. Förordningen innebär däremot en skyldighet att inrätta en nationell kontaktpunkt för att utbyta information om utländska direktinvesteringar. Den skyldigheten gäller oavsett om medlemsstaten har ett system för granskning eller inte. Samarbetsstrukturen inom ramen för förordningen skiljer sig dock lite åt beroende på om medlemsstaten har ett granskningsystem eller inte. Sverige har i dag inte något regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar. Därför innebär förordningen för Sveriges del en möjlighet att lämna synpunkter på utländska direktinvesteringar i andra medlemsstater och en skyldighet för kontaktpunkten att på begäran av kommissionen eller en annan medlemsstat lämna vissa uppgifter om en utländsk direktinvestering i Sverige. En förutsättning för den skyldigheten är att investeringen i Sverige kan inverka på säkerhet eller allmän ordning i mer än en medlemsstat respektive den medlemsstat som begär uppgifterna. Förordningen innebär vidare att kommissionen med hänsyn till säkerhet eller allmän ordning har möjlighet att yttra sig till kontaktpunkten om den anser att en utländsk direktinvestering i Sverige kan inverka på s.k. projekt eller program av unionsintresse, som bl.a. Horisont 2020 och Transeuropeiska energinät (Trans-European Energy Network, TEN-E). Förordningen innebär också en skyldighet för varje medlemsstat att lämna en årlig rapport med aggregerade uppgifter om dels de utländska direktinvesteringar som gjorts på dess territorium, dels den begäran om uppgifter som medlemsstaten fått från andra medlemsstater.

Regeringen har gett Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i uppdrag att vara Sveriges kontaktpunkt enligt EU-förordningen (Ju2020/02166/L4).

Utredning av ett system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden

Regeringen beslutade den 22 augusti 2019 om att ge en särskild utredare (f.d. ordföranden i Högsta förvaltningsdomstolen Sten Heckscher) uppdraget att lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas (dir. 2019:50). Som en del i uppdraget ingick att ta fram kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Ett delbetänkande med förslag till kompletterande bestämmelser överlämnades den 6 mars 2020 (SOU 2020:11) och utgör underlag till den aktuella propositionen. Övriga delar, som rör ett nationellt granskningssystem, ska redovisas senast den 2 november 2021.

I fråga om överklagande föreslår utredningen i delbetänkandet att kontaktpunktens beslut om föreläggande ska kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Vidare framgår att utredningen i slutbetänkandet kommer att återkomma till frågor om möjlighet att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningssystem. I delbetänkandet berörs även situationer då en utländsk investerare eller ett berört företag inte utan vidare skulle vilja lämna uppgifter till kontaktpunkten och dra ut på processen i syfte att genomföra en investering innan kontaktpunkterna får kännedom om ofördelaktig information. Utredningen anser att intresset av en snabb handläggning överväger de svårigheter som ett omedelbart gällande beslut om föreläggande kan medföra för den utländska investeraren eller det berörda företaget. Kontaktpunkten ska därför ha rätt att besluta om att ett föreläggande ska gälla omedelbart.

Riksdagens tillkännagivande om ett system för granskning av utländska direktinvesteringar

Den 7 maj 2020 beslutade utrikesutskottet om att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över förslag till utskottsinitiativ i fråga om ett system för granskning av utländska direktinvesteringar. Näringsutskottet yttrade sig till utrikesutskottet den 14 maj (yttr. 2019/20:NU9y). I sitt yttrande anförde utskottet bl.a. att även om grundinställningen enligt utskottets uppfattning måste vara att utländska investeringar är något bra så finns ett behov av att kunna stoppa investeringar som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän ordning. Utskottet välkomnade mot den bakgrunden EU:s förordning om utländska direktinvesteringar och det pågående arbetet inom ramen för den s.k. Direktinvesteringsutredningen.

Den 4 juni 2020 beslutade riksdagen om att ställa sig bakom det tillkännagivande till regeringen som utrikesutskottet föreslagit och som innebar att regeringen snarast bör genomföra åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska investeringar inom skyddsvärda områden. I sitt ställningstagande anförde utrikesutskottet vidare att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i säkerhetsskyddslagen vad gäller överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet och skyndsamt utse den myndighet som ska vara

kontaktpunkt enligt EU-förordningen (2019/452) om utländska direktinvesteringar (bet. 2019/20:UU18).

Proposition om överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet

Av regeringens propositionsförteckning för riksmötet 2020/21 framgår att regeringen avser att överlämna propositionen Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet till riksdagen den 29 september 2020. Av lagrådsremissen framgår att regeringen för att stärka skyddet för Sveriges säkerhet föreslår kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (2018:585). Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet redovisar sitt ställningstagande under följande rubriker:

- Bestämmelser om överklagande
- Bestämmelserna i övrigt.

Bestämmelser om överklagande

I motion 2020/21:2 förordas att kontaktpunktens beslut inte ska kunna överklagas. I motionen framhålls bl.a. att överklagandemöjligheten riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser.

Utskottet noterar att Direktinvesteringsutredningen i sitt slutbetänkande kommer att återkomma till frågor om att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningssystem. Utskottet har i det aktuella lagstiftningsärendet inget att invända mot regeringens bedömning när det gäller möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut. Utskottet förordar därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2020/21:2 (SD) yrkande 2 och tillstyrker propositionen i den aktuella delen.

Bestämmelserna i övrigt

Utskottet vill inledningsvis påminna om den stora betydelse utländska investeringar har för svensk ekonomi och sysselsättning som utskottet tidigare framhållit och redogjort för i ett yttrande till utrikesutskottet (yttr. 2019/20:NU9y). Utländska direktinvesteringar tillför inte bara kapital utan även kunskap och kompetenser samt nya marknader till svenskt näringsliv och har även betydelse för svensk export. Sverige är ett litet handelsberoende land som konkurrerar i en global ekonomi och det är viktigt att Sverige även i framtiden förblir attraktivt för utländska investeringar. Det finns vidare sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna.

Även om grundinställningen enligt utskottets uppfattning måste vara att utländska investeringar är något bra finns det behov av att kunna stoppa investeringar som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän ordning. Det är således av vikt att Sverige så snart som möjligt får på plats ett nationellt granskningssystem. Utskottet ser fram emot att ta del av Direktinvesteringsutredningens slutbetänkande och noterar även att regeringen inom kort avser att överlämna en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet.

Utskottet har i detta ärende att ta ställning till regeringens förslag till kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Förordningen innebär bl.a. en skyldighet att inrätta en nationell kontaktpunkt för att utbyta information om utländska direktinvesteringar oavsett om medlemsstaten har ett system för granskning eller inte. Utskottet har i det tidigare nämnda yttrandet välkomnat EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Det finns ett mervärde i en samarbetsmekanism rörande investeringar som kan ha en negativ inverkan på säkerhet och allmän ordning.

Utskottet vill påminna om vikten av att alla åtgärder som vidtas i fråga om granskningar av utländska direktinvesteringar är välavvägda. Det behöver finnas en bra balans mellan att säkra svenska intressen och att se till att Sverige fortfarande är ett attraktivt land för utländska investerare genom att inte införa åtgärder som innebär för stora hinder för investeringar.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag till kompletterande bestämmelser i övrigt och förordar att utrikesutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar.

Stockholm den 17 september 2020

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmered (M), Anna-Caren Säterberg (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Josef Fransson (SD), Per Schöldberg (C), Lorena Delgado Varas (V) och Amanda Palmstierna (MP).

Avvikande mening

Bestämmelser om överklagande (SD)

Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Josef Fransson (SD) anför:

I likhet med vad som anförs i motion 2020/21:2 (SD) anser vi att möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut om att den utländska investeraren eller det berörda företaget ska tillhandahålla aktuella uppgifter till allmän förvaltningsdomstol riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser. Det är viktigt att kontaktpunkten kan få fram de uppgifter som är nödvändiga för en fullgod kontroll av utländska investeringar. Vi tar de invändningar som kommit från vissa remissinstanser att det kan vara svårt att få tillgång till uppgifter om den utländska direktinvesteraren på stort allvar. Vid en avvägning finner vi dock att behovet att värna Sveriges säkerhet i detta avseende väger tyngre och att det är av stor vikt att det genomförs en noggrann kontroll av de uppgifter som beskrivs i artikel 9.2 i förordningen och att kontrollen inte fördröjs. Vi anser därför att det inte ska vara möjligt att överklaga kontaktpunktens beslut och förordar därmed att utrikesutskottet tillstyrker motion 2020/21:2 (SD) yrkande 2 och avstyrker propositionen i motsvarande del.